

Félbeszakadt nóta.

Elbeszélés.

Irla: Orzeszko Erzsébet.

Lengyel eredetiből fordította Bányaí Károly.

A verses részeket átültette Hangay Sándor.

I.

Egyike volt ez ama házikóknak, melyek a falú mosolyának tetszenek, vagy pedig a városi utcákba tévedt visszhangjának. Kicsikén, fehéren, két cölöpön nyugvó kicsi erkélyével elhanyagolt kertben húzódott meg. Udvara egyáltalában nem volt; az utcától a kert meg a deszkakerítés választotta el, mely oly magas volt, hogy sem a házikót az utcáról, sem az utcát a ház ablakaiból egészen látni nem lehetett. Messziről — amolyan csöndes, szép zúgocska volt, közelről pedig — viskó, melynek hanyagul megszelt ócska falait a karókra kúszó bab-levelek takarták el félig. A babon kívül kevés virág virított a kicsi erkély előtti virágágyon, magán az erkélyen pedig két keskeny és ócska lóca állott.

Bent a házikóban a szobák kicsinyek voltak, a padozat alacsony, a padló durva, a zöld cserép-kályhák otrombák.

E szobák egyikébe futott be Vigrics Klára dalolva, mert mindig dalolt, amikor elégedett volt. Csikos perkál szoknya volt rajta, vászonkötény, s újjá egész a könyökéig fel volt gyűrve.

Leoldotta a kötényt — keze még vörös volt a hideg víztől, melyben az imént megmosta — összehajtotta és eltette az ócska fiókos szekrénybe, miközben elgondolta: „Már ki kell, hogy mossam, nagyon piszkos”. Aztán leeresztette zubonya felgyűrt újját, kicsi kosárba szétszabdalt perkál-darabokat rakott, ollót, gyűszűt, cérnát, körültekintett a szobában s a sarokban levő pohárszékről könyvet emelt le, melyet szintén a kosárba tett. Aztán kisietett a konyhába, behozott egy karéj kenyeret s szintén a kosárba dugta, a perkál-darabok alá. Közben dalolta: „La, la, la! la, la, la!” valami keringő dallamára és kiszaladt az

erkélyre. Itt megállt s a babra tekintett, meg a virágágyon levő kevés virágra.

A bab-indákról már néhány hüvely csüngött alá, hanem imitt-amott a nagy levelek közül ki-kikandikáltak a tűzpiros virágok. Vigrics Klára leszakított egyet s a hajába tűzte. Fekete haj volt ez, göndör a homlok fölött s oly lazán volt összefogva a fején, hogy sok göndör hajtincs leomlott a nyakára s a vállára. A babvirág úgy rítt ki közüle, akár egy mécses.

A lány nem volt éppen tökéletes szépség, de tizenkilenc esztendő üdesége sugárzott róla s mozdulatai, szeme, mosolygó ajka szokatlan élénkséget tükröztek. Mosolygott most is, ahogy a kertbe tekintett. Vidám volt. Elvégezt mindent, amit el kellett végeznie s néhány teljesen szabad órája volt. Atyja a hivatalban volt, fivére az iskolában, nővére a műhelyben; a kész ebéd ott várta őket a sütőben.

A lakás kitakarítása és az ebéd megfőzése után kissé megéhezett. Ezért rakott a kosárkába egy darab kenyeret.

Elfogyasztja majd varrás közben a kedvelt helyén, az orgonafalugasban, mely ott volt a kert végében, közvetlenül a hercegi kert léckerítése mellett. Valahányszor csak módját ejthette, hogy ebben a lugasban egy-két órahosszat elüldögélhetett egymagában, dolgozgatva s gondolataiba elmélyedve, mindig vidám hangulat fogta el.

Ez a szikra-élénkségű teremtés szerette az egyedüllétet. Ez az ifjú fejecske tudott miről gondolkodni. És sehol sem érezte magát annyira egyedülnek, sehol sem tudott olyan jól a gondolataiba elmélyedni, mint ebben az orgonafalugasban. Amott túl a léckerítésen fasor húzódott, a százados fák éppen a lugassal szemközt váltak ketté s a fágas pázsíton túl látszott a kastély; nem volt ugyan nagy, hanem szép, két tornya volt s három sor keskeny, magas ablaka.

A kastély sötét hamúszínű falai, ablakai és erkélyei díszesen és titokzatosan emelkedtek ki a pázsíton szanaszét álló bokrok fölé.

A titokzatosság abból a csöndből eredt, mely a kastélyban s környékén uralkodott. Az ablakok örökké zárva voltak, a kert örökké üres.

Koronként kertészek dolgoztak az utakon, a pázsíton, de soha ott nem sétálgatott senki. Nem messze a lugastól ajtó volt a léckerítésben, mely szintén zárva volt örökké. Ez a hely, bár gondját viselték, el volt hagyatva.

Klára hallomásból tudta, hogy a kastély ura, Oszkár herceg, sohasem lakott itt. A legcsekélyebb mértékben sem törődött azzal, van-e lakója a kastélynak, vagy nincs. Szerette a szépet, vele született szép-érzékénél fogva szerette nézegetni mindazt, ami szép — a kastély és a kert pedig szép volt.

Most, amint így ült az orgonabokrok közt, még nem nézett a kastélyra, még nem gyönyörködött szépségében. Varrt, varrt buzgón. Előtte, a földbe ásozott egyetlen lábon álló kicsi asztalon a kosárka volt, a perkál-darabok közül kikandikáló könyvvel. Az olvasásnak még nem volt itt az ideje. A munka sietős volt. Nemrég vásárolt perkált, hogy kicsi öccsének hat inget megvarrjon; alig a negyediknél tartott. Ha mind a hattal elkészül, rá kerül a sor atyja fehérneműjének kijavítására, aztán pedig magának kell, hogy megvarrjon egy szoknyát, mert a meglevő kettő már a végét járja.

Bizony, sajnos, hogy így van, de már nem lehet másképp segíteni, ujat kell csinálni. A legolcsóbb is pénzbe kerül s ha egyik-másik hónapban ilyesféle kiadás válik elkerülhetlenné, ugyancsak törnie kell a fejét, hogy a többi szükségletre is jusson atyja fizetéséből. Eddig valahogyan még mindig jutott, hanem az apának nem mindig van meg mindene, amire szüksége volna. Tudniillik gyöngye egésze miatt táplálóból eledelre volna szüksége, kivált gyümölcsre...

A táplálékra gondolva eszébe jutott a karéj kenyér, amit magával hozott. Kivette a kosárból, harapott egyet-kettőt s visszatéve az asztalra, folytatta a varrást.

E pillanatban a szomszédos nagy kert fasorában, a kastély felől férfi jelent meg; magas termetű volt és formás, drága kelméből való jószabású házi ruha volt rajta, fején kicsi puha kalap. A karima alatt simára borotvált, finom, halvány arc látszott kicsi arany-
szőke bajusszal, mely a keskeny, kissé író-

nikus, kissé únott kifejezésű ajkat árnyékolta be. Lehetett harminc és egynéhány éves; mozdulatai fiatalosak voltak, kecsesek, kissé hanyagok.

Eleinte lehajtott fővel lépegetett, aztán a fákat nézte s csodálkozott, hogy milyen hatalmasok, fenségesek. Mozdulatlanul álltak ezek a derült, csöndes időben, a már félig-meddig őszi napfényben s imitt-amott egy-egy elsárgult vagy pirosra vált levél rítt ki a zöld lomb közül. Hébe-korba halkan megzörrent a haraszt lába alatt s mindinkább lassítva lépteit, tekintetével végig siklott a hatalmas fákön, az arannyal és pirral borított koronáktól le a vastag törzsekig, melyeken a zuzmók úgy festettek, akár holmi zöld csipkék.

Azon tűnődött, hogy egészben véve ünnepélyes hely ez a kert, ha nem is nagy s nincs is valami nagy városban. De talán éppen azért ünnepélyes, mert oly csönd uralkodik itt, aminőt nagy városban nem igen talál az ember, de még a falusi nagy rezidenciákon is alig.

Ily csöndben sokáig legfeljebb holmi kamaldui remete élhet, hanem, bizonyos ideig igen kellemes lehet. Valami szendesség árad belőle s egyszersmind ábrándozás-félre készíti. Az ember szinte idillt óhajt látni e csöndben, e százados fák között. Csak látni? Talán részt is venni valami naiv idillben, olyanban, amilyenről a szerelmes pásztorok regéi szólnak, olyan titokzatosban, amilyen a bokrok sűrűjében elrejtett fészkekben játszódik le.

Bizonyára nem igen okos ábrándok ezek, de ezen a helyen önmaguktól lepik el a képzeletet, mint valami röpke álmokképek, melyek után az ember szíve mélyén kissé vágódik egy darabig. S elvégre, mi okos dolog van a világon?

Az emberi lármában és törtetésben, kivétel nélkül mindegyikben annyi az ostobaság, amennyi az okosság; sőt ez még túlságosan optimisztikusan felállított arány is. Mert bizony az okosság az ostobasággal szemben ugyancsak kis mértékben van meg az emberi lármában és törtetésben. Úgyisintén a valóság is a valótlansággal szemben.

(Folytatása következik.)